

STATISTIKENS FRAMSTÄLLNING

Betalningsbalansen

Ämnesområde

Finansmarknad

Statistikområde

Ämnesövergripande statistik

Produktkod

FM0001

Referenstid

2024 månad, kvartal, halvår och år

Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Sveriges riksbank
Kontaktinformation	Betalningsbalansen
E-post	bop@scb.se
Telefon	010-479 50 00

Innehåll

1	Statistikens sammanhang.....	3
2	Undersökningsdesign	6
2.1	Målstorheter.....	6
2.2	Ramförfarande.....	7
2.3	Förfaranden för urval och uteslutning	10
2.3.1	Urvalsförfarande.....	10
2.3.2	Uteslutning från insamling (cut-off).....	11
2.4	Insamlingsförfarande.....	11
2.4.1	Datainsamling	11
2.4.2	Mätning.....	14
2.4.3	Bortfallsuppföljning	16
2.5	Bearbetningar	17
2.6	Granskning	19
2.6.1	Granskning under insamlingen	19
2.6.2	Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden	20
2.6.3	Granskning av makrodata.....	21
2.6.4	Granskning av redovisning	23
2.7	Skattningsförfarande	24
2.7.1	Principer och antaganden.....	24
2.7.2	Skattningsförfarande för målstorheter	26
2.7.3	Skattningsförfarande för tillförlitlighet	29
2.7.4	Röjandekontroll	30
3	Genomförande.....	30
3.1	Kvantitativ information.....	30
3.2	Avvikelser från undersökningsdesignen.....	31

1 Statistikens sammanhang

Betalningsbalans och utlandsställning är en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med och ställningsvärden mot omvärlden. Betalningsbalansen och utlandsställningen används som underlag för analys av ekonomin på kort och lång sikt.

Betalningsbalansen delas in i Bytesbalansen, Kapitalbalansen och den Finansiella balansen. Betalningsbalansen bygger på principen om dubbelbokföring. Det innebär att en transaktion i bytesbalansen ska motbokas (motsvara) en transaktion i den finansiella balansen. Intressepopulationen är Sveriges ekonomiska aktivitet i form av ekonomiska transaktioner med omvärlden under en viss period eller värdet av olika innehav i slutet av en period för utlandsställningen, samt deras avkastning. Bland posterna i betalningsbalansen finns ingen fullständig förteckning över alla transaktioner som sker mellan Sverige och omvärlden, utan uppgifter om transaktioner, avkastning och ställningsvärden samlas in från företag.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuld-/nettotillgång gentemot omvärlden och redovisas i form av ställningsvärden över samtliga inhemska sektorer tillgångar och skulder.

Riksbanken ansvarar för den svenska betalningsbalansstatistiken och uppgifterna samlas in, bearbetas och publiceras av SCB.

I detta dokument beskrivs framtagning och genomförande av Betalningsbalansen (BoP). Dokumentet kompletterar kvalitetsdeklarationen som finns tillgänglig under rubriken *Dokumentation* [Betalningsbalansen \(BoP\) \(scb.se\)](https://www.scb.se/bo). Betalningsbalansens tre delar presenteras nedan.

Bytesbalans

Bytesbalansen har fyra huvudkomponenter: handel i varor, handel i tjänster, primärinkomster som främst består av löner samt avkastning på finansiella tillgångar och skulder, samt sekundärinkomster såsom t.ex. EU-bidrag och avgifter.

Utrikeshandel med tjänster

Utrikeshandel med tjänster utgörs av Sveriges transaktioner mot utlandet avseende handel med tjänster, ej gränspasserande varor och transfereringar under aktuellt kvartal. Målpopulationen definieras som organisationer och juridiska enheter som företag. Läs mer om utrikeshandel med tjänster på [scb.se/ha0202](https://www.scb.se/ha0202).

Utrikeshandel med varor

Undersökningen över utrikeshandel med varor utgörs av de varor som passerar svensk gräns under en referensmånad. Med vara avses som all lös egendom inklusive elektrisk ström. Uppgiftskällor avser organisationer (juridiska enheter som företag och myndigheter) eller privatpersoner som har utrikeshandel med varor. I statistiken mäts exporten till leveransvillkoret f.o.b. (free on board) och importen till c.i.f. (cost, insurance, freight) vid Sveriges gräns. I betalningsbalansen presenteras istället såväl export som import utifrån ägarbyte samt till f.o.b.-värde, dvs. värdet vid det exporterande landets gräns. Läs mer om utrikeshandel med varor på scb.se/ha0201.

Primärinkomster

Primärinkomst redovisar avkastning som genereras av tillhandahållande av arbetskraft och finansiella tillgångar samt hyra av naturresurser genererar. Det omfattar exempelvis löner som intjänas i ett land och förs till hemlandet. Kapitalavkastning delas upp i avkastning på direkta investeringar, som täcker all avkastning på tillgångar och skulder mellan parterna, avkastning på portföljinvesteringar som täcker utdelning på värdepappersinnehav samt avkastning på fondandelar och ränta på värdepapper, ränta på övriga investeringar, samt avkastning på valutareserven. Även övriga primärinkomster som produktionsskatter och produktionssubventioner ingår.

Sekundärinkomster

Sekundärinkomster avser alla transaktioner som syftar till en omfördelning av inkomster. Det omfattar transfereringar mellan inhemska institutionella enheter och utländska enheter som inte är kapitaltransfereringar. Transfereringar är ett begrepp som täcker alla överlåtelser av reala eller finansiella tillgångar utan att liknande motprestationer görs.

Kapitalbalans

Kapitalbalansen omfattar kapitaltransfereringar och förvärv eller avyttring av icke-producerade och icke-finansiella tillgångar.

Kapitalbalansen redovisas i två huvudkonton: det första kontot består av transfereringar i form gåvor syftande till realinvesteringar, t.ex. ubistånd för att finansiera ett dammbygge. Ett annat exempel är strukturbidrag från EU, överföring av finansiell tillgång utan motprestation, överföring av äganderätten till en anläggningstillgång och arv. Det andra huvudkontot *Förvärv och avyttring av immateriella rättigheter* består huvudsakligen av överlåtelse av rättigheter

(varumärken och franchise). Stora delar av kapitalbalansen samlas in från utrikeshandel med tjänster, för mer information se scb.se/ha0202.

Finansiell balans

Den finansiella balansen visar transaktioner i finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Som tillgång menas svenskt innehav i utländska värdepapper och svenska lånefordringar i utlandet. Som skuldtransaktion menas utlandets innehav av svenska värdepapper och lån mot utländsk motpart. Den finansiella balansen delas upp i fem så kallade funktionella kategorier direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven.

Direkta investeringar

Direkta investeringar utgår från begreppet "direktinvesteringsförhållande". Det innebär att det finns ett direkt eller indirekt ägande mellan två företag på minst 10% av röster. En direkt investering kan ske genom nybildande eller förvärv av företag och genom följdinvesteringar, t.ex. lån, aktieägartillskott och nyemission.

Portföljinvesteringar

Portföljinvesteringar avser förvärv och avyttring av aktier/andelar och räntebärande skuldebrev. Ett aktieinnehav redovisas som portföljinvestering om ägandet är lägre än 10% av röster. Även köp och försäljning av andelar i fonder betraktas som portföljinvesteringar. Såväl emissioner och inlösen som sekundärhandel ingår också i statistiken. Som tillgång redovisas transaktioner i värdepapper med utländsk emittent och som skulder värdepapper med svensk emittent. I räntebärande värdepapper ingår obligationer med en ursprunglig löptid på lika med eller mer än 1 år samt penningmarknadsinstrument med en löptid kortare än 1 år.

Finansiella derivat

Finansiella derivat avser avräkningar och betalningar för finansiella derivat (terminer, optioner, swappar, etc.) samt de realiserade värdet (vinst/förlust) av derivatkontraktet vid lösen/förfall. I de fall den underliggande affären fullföljs, redovisas en transaktion i det underliggande instrumentet.

Finansiella derivats egenhet är att de är kopplad till händelser eller förutsättningar vid en specifik tidpunkt i framtiden. Värdet på ett derivatinstrument är kopplat till värdet på en underliggande tillgång, exempelvis aktier, aktieindex, valutor, räntor eller råvaror.

Övriga investeringar

I övriga investeringar ingår lån, depositioner, övriga andelar, andelar som är lägre än <10% i ett quasi-bolag eller andelar i internationella organisationer som inte är i form av ett värdepapper. Information om *sedlar, mynt och inlåning* ingår också och beskriver svenska företags banktillgodohavanden i en utländsk bank, interbankpositioner vilket innebär att banker lånar pengar från och till en annan bank, inlåning, lån i termer av en skuld eller en tillgång mellan ett företag till ett annat företag från de stora aktörer inom såväl offentlig som finansiell- och icke- finansiell sektor. *Försäkring och pensioner* ingår och innebär liv och kapital försäkring, pensionsutbetalningar till svenska medborgare bosatta utomlands och vice-versa. *Handelskrediter* ingår också och är sådana krediter som företag eller staten har mot utlandet via import av varor eller tjänster som inte är själva koncernens interna krediter. I kontoposten *övrig kapital* ingår bland annat interimposter (avslutade, men ej likviderade transaktioner), vissa transaktioner med internationella organisationer samt försäkrings sparande.

Valutareserven

Valutareserven utgörs av Riksbankens innehav av guld och utländska tillgångar (valutor och värdepapper). Valutareservens sammansättning ska återspegla vilka valutor Riksbanken behöver hålla i beredskapsyfte.

Utlandsställning

Parallellt med betalningsbalansen sammanställs också *utlandsställningen* dvs. ställningsuppgifter över samtliga inhemska sektorer tillgångar och skulder gentemot utlandet. Den visar ett lands totala nettoskuld-/ nettotillgång gentemot omvärlden. Utlandsställningen delas precis om den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven. Utlandsställningen delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven och redovisas både med direktinvesteringar till bokfört värde och till marknadsvärde.

2 Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

Statistisk intressestorhet är marknadsvärdet av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden som skett under aktuell period. För utlandsställningen motsvaras den av Sveriges tillgångar och skulder vid slutet av perioden. I praktiken skiljer sig

intressestorhet och målstorhet åt, främst genom att samtliga reala och finansiella transaktioner inte kan samlas in med hänsyn till uppgiftslämnarbörda. Målstorhet är därför Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden som kan samlas in.

2.2 Ramförfarande

Intressepopulationen är Sveriges ekonomiska aktivitet i form av ekonomiska transaktioner med omvärlden under en viss period eller värdet av olika innehav i slutet av en period för utlandsställningen, samt deras avkastning. Bland posterna i betalningsbalansen finns ingen fullständig förteckning över alla transaktioner som sker mellan Sverige och omvärlden. Uppgifter om transaktioner, avkastning och ställningsvärden samlas in från hushåll, företag och organisationer. Riksbankslagen innebär att samtliga svenskar (hushåll, företag och organisationer) som genomför transaktioner med utlandet kan omfattas av statistikrapportering.

Observationsobjekten är ekonomiska transaktioner eller ställningsvärden mot utlandet för en viss period. Observationsobjekten överensstämmer med mål- och intresseobjekt med undantag för vissa delar av betalningsbalansen eftersom man medvetet inte samlar in uppgifter från små aktörer och därmed inte når samtliga transaktioner. Vissa kontoposter modellskattas, se vidare i avsnitt 2.2.6 i betalningsbalansens kvalitetsdeklaration.

Ramförfarandet för betalningsbalansens olika delar ser olika ut och olika transaktioner och ställningsvärden nås via olika uppgiftskällor. Detta beskrivs för respektive del av betalningsbalansen nedan.

Bytesbalans

Uppgiftskällorna för undersökningen *Utrikeshandel med tjänster* (UHT) är företag (juridiska enheter). Det finns inget register över företag som handlar med tjänster med utlandet och därför måste en ram konstrueras i efterhand. Rampopulationen består initialt av samtliga aktiva juridiska enheter (JE) i SCB:s företagsregister med en årsomsättning som överstiger en miljon kronor. Denna grundram kompletteras sedan med uppgifter från andra källor, som bedöms indikera utrikeshandel med tjänster. För mer information om ramframställningen för UHT, se scb.se/ha0202.

Gällande undersökningen *Utrikeshandel med varor* (UHV) skiljer sig ramarna för Intrastat (varuhandel med EU-länder), Extrastat (varuhandel med länder utanför EU) och Särskilda varuförflyttningar åt. Uppgiftskällorna är bland annat företag som lämnar uppgifter om varuinköp från eller varuförsäljning till ett annat EU-land i en moms-

deklaration till Skatteverket eller företag som via import- och exportdeklarationer lämnar uppgifter om sin varuhandel med länder utanför EU till Tullverket. För mer information om ramframställning för UHV, se scb.se/ha0201.

Observationsobjekt för *primärinkomster* är flöden mellan nationella institutionella enheter och utländska institutionella enheter. Flödena består av löner som intjänas i ett land och förs till hemlandet, avkastning av direktinvesteringar och räntor på direktinvestering, avkastning av portföljinvesteringar samt avkastning av Riksbankens valutareserv som redovisas endast på tillgångssida (för närmare beskrivning av kapitalavkastning se nedan finansiella balans). Uppgiftskällorna är aktörer från olika institutionella sektorer. Huvudsektorerna är icke-finansiella företag, finansiella företag, offentliga sektorn, hushållssektorn och utlandet.

Observationsobjekt för *sekundärinkomster* utgörs huvudsakligen av transfereringar eller överföringar mellan nationella institutionella enheter och utländska institutionella enheter. Transfereringar omfattar bl.a. livsmedels- och katastrofbistånd, avgifter till EU, andra EU-bidrag än strukturbidrag, gåvor, medlemsavgifter, skadestånd, moms och överföring av arbetsinkomst intjänad utanför hemlandet. Uppgifterna samlas till största del in från UHT och uppgiftskällorna är således olika juridiska enheter. För mer information om ramframställningen för UHT, se scb.se/ha0202.

Kapitalbalans

Kapitalbalansen innehåller kapitaltransfereringar och förvärv eller avyttring av icke-producerade och icke-finansiella tillgångar.

Transfereringar mellan inhemska enheter och utländska enheter omfattar offentlig sektor, hushållssektor och hushållens ideella institutioner. Uppgiftskällorna utgörs av olika juridiska enheter (företag) och samlas i stor omfattning från UHT. För mer information om ramframställningen för UHT, se scb.se/ha0202.

Finansiell balans

I den finansiella balansen är uppgiftskällorna de företag som är stora aktörer inom respektive institutionell sektor, detta med hänsyn till uppgiftslämnarbördan.

För *Direktinvesteringar (DI)* används olika källor till ramframställningen, framför allt SCB:s koncernregister, KCR. Registret baseras på företagens årsredovisningar. Det ordinarie ramförfarandet utgår från KCR. Uppgiftskällorna består av mer än 50 procent av alla

företag i Sverige som helt eller delvis ägs från utlandet, och alla företag i Sverige som äger direktinvesteringstillgångar i utlandet. Dessa kriterier täcker dock inte hela den önskade målpopulationen för ingående respektive utgående direktinvesteringar, vilket gör att man behöver komplettera med andra källor. Ramen uppdateras årsvis i samband med DI:s heltäckande undersökning CDIS (Coordinated Direct Investment Survey). Ett specialfall är redovisningen av direkta investeringar inom monetära finansiella institut, MFI (banker, bostadsinstitut m.fl.), där endast investeringar i eget kapital ingår. I enlighet med internationell standard redovisas även förvärv och avyttring av fritidsfastigheter m.m. som direkta investeringar.

I *Portföljinvesteringar* (PI) ingår förvärv och avyttring av aktier/andelar och räntebärande skuldebrev. PI samlas in per månad, kvartal och halvår. Portföljinnehav förvarade i utlandet, för aktörer som inte direktrapporterar till VINN, samlas in halvårsvis och uppgiftskällorna utgörs av ungefär 50 rapportörer. Ramen för undersökningen är aktörer som i tidigare insamling angivit att de har utländska eller svenska värdepapper förvarade i utländsk depå. Ramen för undersökningen uppdateras årligen med hjälp av andra undersökningar och omvärldsbevakning.

Insamlingen på månads- respektive kvartalsbasis utgörs av uppgifterna från VINN och SVDB. Rampopulationen för SVDB utgörs av alla svenska emittenter som har utestående värdepapper den sista kalenderdagen i månaden. Som ram används två databaser över värdepapper, Euroclear och Centralised securities database (CSDB). Information om ramframställning för SVDB finns på scb.se/fm9998.

Rampopulationen för VINN utgörs av alla svenska innehavare som äger värdepapper den sista kalenderdagen i månaden eller kvartalet. Precis som för SVDB används Euroclear och Centralised securities database (CSDB) men även SVDB som ram.

Ramen för PI baseras också på information från undersökningen Aktieägarstatistik, för mer information om ramframställningen för Aktieägarstatistik, se scb.se/fm0201. Även information från SCB:s Finansmarknadsstatistik (FMR), Balansstatistik mot utlandet (BB-BAST), Länsstyrelsens register över stiftelser samt omvärldsbevakning används för att komplettera ramen. För mer information om FMR och BB-BAST, se scb.se/fm5001 och scb.se/nv0103.

I *Finansiella derivat* ingår optionspremier och marginalbetalningar för finansiella derivat (terminer, optioner, swappar etc.) samt det realiserade värdet (vinst/förlust) av derivatkontraktet vid lösen/förfall. Informationen samlas in från ungefär 50 uppgiftslämnare som utgörs av de stora bankerna, försäkringsbolag, AP-fonderna och övriga (fondbolag, kommuner, riksgälden, bostadsinstitut m.fl.). Information från undersökningen Balansstatistik (BAST) används för icke-finansiella företags derivatuppgifter. För mer information om ramframställningen för BAST, se scb.se/nv0103.

För *Övriga investeringar* är observationsobjekten lån, handelskrediter och övrigt kapital. Med lån avses här sådan upplåning som äger rum på annat sätt än genom emission av värdepapper och är huvudsakligen reverslån, depositioner repor mm. I lån ingår också bankernas ut- och inlåning gentemot utlandet. Med handelskrediter avses kund- och leverantörskrediter gentemot utlandet. I övrigt kapital redovisas bl.a. interimposter (avslutade, men ej likviderade transaktioner), vissa transaktioner med internationella organisationer samt försäkringssparande. Uppgifterna hämtas från flera andra undersökningar på SCB: Företagens utländska handelskrediter (HKU), FMR och BAST. För mer information om respektive undersöknings ramframställning se scb.se/NV0118 (HKU), scb.se/fm5001 (FMR) och scb.se/nv0103 (BAST).

Valutareserven utgörs av Riksbankens innehav av guld och utländska tillgångar. Observationsobjekten är således valutor, depositioner och värdepapper. Uppgiftskällorna är Riksbanken och VINN-data för räntebärande värdepapper.

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

Betalningsbalansen består som beskrivet av flera olika undersökningar: totalundersökningar, cut off undersökningar och urvalsundersökningar. I det här avsnittet beskrivs de urvals- och cut off undersökningar som ligger till grund för betalningsbalansen.

2.3.1 Urvalsförfarande

Bytesbalans och Kapitalbalans

Ett av underlagen till både bytesbalansen och kapitalbalansen är undersökningen *Utrikeshandel med tjänster* (UHT). UHT är en urvalsundersökning och varje år dras ett obundet slumpmässigt stratifierat urval om cirka 6100 juridiska enheter. För mer detaljerad information om urvalsförfarandet, se scb.se/ha0202.

Finansiell balans

Ett av underlagen till den finansiella balansen är *direkta investeringar*. Den årliga undersökningen för direkta investeringar är en urvalsundersökning. Varje år dras ett obundet stratifierat urval. Som urvalsobjekt inom undersökningen används kluster av juridiska enheter (företag). I de allra flesta fallen är dessa kluster definierade som koncerner men det finns undantag, t.ex. när det gäller intressebolag (<50% ägande) så består klustret av enbart detta intressebolag. Inom dessa kluster väljs sedan ett antal företag ut som besvarar blanketterna för hela klustret. Det innebär att inom koncernerna observeras en eller flera juridiska enheter beroende på hur ägarförhållandena inom koncernen ser ut. Urvalet består av ca 3200 företag som ingår i ett direktinvesteringsförhållande och dras från urvalsramen som till stor del är baserad på koncernregistret, där alla koncerner i Sverige med utländska dotter- och moderbolag redovisas.

2.3.2 Uteslutning från insamling (cut-off)

Bytesbalans

Ett av underlagen till bytesbalansen är undersökningen *Utrikeshandel med varor* (UHV). Den del av UHV som gäller varuhandeln med EU-länder (Intrastat) är en totalundersökning med cut off-gräns, vilket innebär att de minsta företagen utesluts från datainsamlingen. Ett s.k. tröskelvärde bestämmer vilka företag som ska inkluderas i undersökningen. För mer detaljerad information om förfarandet, se scb.se/ha0201.

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamling

Betalningsbalansen består som beskrivet av flera olika undersökningar och uppgifter avseende betalningsbalans och utlandsställning samlas in genom månadsundersökningar, kvartalsundersökningar, halvårsundersökningar och årsundersökningar. Insamlingsförfarandet för respektive del av betalningsbalansen beskrivs nedan.

Bytesbalans

Uppgifter om tjänstehandel samlas in från undersökningen UHT. Undersökningen är uppdelad i två delar där den första täcker generell utrikeshandel med tjänster och har 3 olika blanketter som anpassats efter företagens bransch och storlek. Den andra delen samlar in information om resevaluta och den riktar sig mot banker,

växlingskontor och kontokortsföretag. Samtliga företag lämnar information om deras tjänstehandel uppdelat på tjänsteslag och motpartsland. För mer detaljerad information, se scb.se/ha0202.

Uppgifter om varuhandel samlas in från undersökningen UHV. Inom ramen för UHV samlas information dels in via två månadsundersökningar; Intrastat och Särskilda varuförflyttningar, och dels via månadsvisa uppgifter om Extrastat från Tullverket. För mer detaljerad information, se scb.se/ha0201.

För information gällande hur uppgifterna om *primärinkomster* samlas in hänvisas till avsnittet nedan om Finansiell balans, med undantag för uppgifter om löner och skatter. Löner och andra inkomster från utlandet till Sverige framställs med hjälp av Inkomst och taxeringsregistret (IoT) som källa. Löner och andra inkomster från Sverige till utlandet framställs med hjälp av arbetsgivardeklarationer på individnivå (AGI).

Uppgifterna om *sekundärinkomster* samlas till största del in från undersökningen UHT. För mer detaljerad information om insamlingsförfarandet för UHT, se scb.se/ha0202.

Kapitalbalans

Uppgifterna för *kapitalbalansen* samlas till största del in från undersökningen UHT. För mer information om UHT, se scb.se/ha0202. Informationen om EU-bidrag samlas in kvartalsvis från Ekonomistyrningsverket (ESV), se esv.se.

Finansiell balans

Den finansiella balansen samlas in via ett flertal olika undersökningar på SCB.

För *direktinvesteringar* samlas avkastning och direktinvesteringstillgångar in direkt från företagen i den årliga undersökningen om direkta investeringar. Det mått på avkastning som används är Current Operating Performance Concept. Den totala avkastningen fördelas sedan på utdelningar och återinvesterade vinstmedel, med hjälp av uppgifter som samlas in i års- och månadsenkäten. Direktinvesteringstillgångarna som samlas in i årsenkäten består av eget kapital, långa fordringar, korta fordringar, långa skulder, korta skulder och direktägda fastigheter. Utöver detta sker en insamling av finansiella transaktioner som påverkat ägande eller eget kapital i utländska dotter/intressebolag samt i svenska bolag med utländsk direktinvesterares.

För direkta investeringar görs också en månadsundersökning där rampopulationen avgränsas från årsundersökningen och fastställs utifrån insamlade värden i årsundersökningen.

I månadsundersökningen samlas finansiella transaktioner inom direktinvesteringar in, fördelat på eget kapital, lån, utdelningar och kommersiella fastigheter. Även räntor på dessa lån samlas in. Vissa finansiella transaktioner, exempelvis större företagsförvärv och avyttringar, samlas också in ad hoc baserat på omvärldsbevakning. Koncerninterna handelskrediter samlas in från företagens utländska handelskrediter (HKU) på kvartalsbasis.

Portföljinvesteringar samlas in per månad, kvartal och halvår. Den halvårsvisa undersökningen Svenska portföljinvesteringar i utländsk depå (Pi61) har ungefär 50 uppgiftslämnare och utgör ett komplement till den månads- och kvartalsvisa insamlingen.

Uppgifter om emitterade svenska räntebärande värdepapper samlas in kvartalsvis från SVDB. Den undersökningen baseras på uppgifter både från externa databaser och direktrapportörer. Uppgifter för svenska innehav av svenska och utländska räntebärande värdepapper samt utländska aktier och fonder hämtas från databasen VINN både per månad och kvartal. Databasen baseras både på externa register och databaser men även av direktrapportörer samt rapportörer för annans räkning. Se även scb.se/VINN

Uppgifter om svenska aktier samlas in från aktieägarstatistiken. Aktieägarstatistiken bygger på registeruppgifter över antal värdepapper för aktieägare och emitterande bolag ifrån värdepapperscentralen Euroclear Sweden. Även uppgifter från Befolkningsstatistiken och uppgifter från Inkomst- och taxeringsregistret används. Se även scb.se/fm0201

Uppgifter om svenska fonder baseras på undersökningen Investeringsfonder som görs av finansinspektionen. Uppgifterna samlas in från svenskregistrerade investeringsfonder. Se även scb.se/fm0403

Insamlingen av *Finansiella derivat* sker dels månadsvis där transaktioner, ställningsvärden och värdeförändringar samlas in från de största aktörerna. Det är ca 50 uppgiftslämnare som ingår i den månadsvisa rapportering och samtliga innehar eller handlar med derivatinstrument där kontraktmotparten är utländsk. Ingår gör rapportörens innehav av alla typer av derivatkontrakt som rapportören ingått med utländsk motpart. Men förmedlade affärer för en kunds räkning som görs i utlandet ska inte redovisas. Rapporteringen sker per land, kontraktstyp och rapporteras i SEK.

Kontraktstyperna är uppdelade efter optioner, forwards, futures, swappar, personaloptioner och övriga derivat.

Icke-finansiella företag ingår inte i den månadsvisa insamlingen. Uppgifter om dessa företags derivathandel/-innehav hämtas istället från den kvartalsvisa undersökningen BAST, se scb.se/nv0103

Övriga investeringar samlas in kvartalsvis från flera olika källor, Finansmarknadsstatistik (FMR), Balansstatistik mot utlandet (BB-BAST) samt företagens utländska handelskrediter (HKU). För mer information om respektive undersöknings insamlingsförfarande, se scb.se/fm5001 (FMR), scb.se/NV0118 (HKU), scb.se/nv0103 (BB-BAST).

Valutareserven samlas in via en rapport som inkommer månad- och kvartalsvis från Riksbanken. Rapporten innehåller information om ställningsvärden, transaktioner, värdeförändringar och avkastning. Data för räntebärande värdepapper samlas in månadsvis från databasen VINN.

2.4.2 Mätning

Betalningsbalansen består som beskrivet av flera olika undersökningar. Mätningen för de olika undersökningarna skiljer sig åt och redovisas därför separat nedan.

Bytesbalans

För *Utrikeshandel med tjänster* (UHT) sker insamlingen i huvudsak elektroniskt via frågeformulär, samt till viss del genom inhämtande av registerdata. För mer information, se dokumentationen för UHT på scb.se/ha0202.

För *Utrikeshandel med varor* (UHV) görs insamlingen för Intrastat elektroniskt via frågeformulär samt med andra av SCB godkända programvaror. För Extrastat sker insamlingen via tulldeklarationer och för Särskilda varuförflyttningar används till viss del registerdata, men även direktinsamling av data från de företag som ingår i ramen. För mer detaljerad information, se dokumentationen för UHV på scb.se/ha0201.

För information gällande mätförfarandet för *primärinkomster* hänvisas till avsnittet nedan om Finansiell balans gällande *direkta investeringar* och *portföljinvesteringar*, samt till UHT.

För information gällande mätförfarandet för *sekundärinkomster* hänvisas till undersökningen UHT, se scb.se/ha0202.

Kapitalbalans

Uppgifterna till kapitalbalansen samlas till största del in från undersökningen UHT. För information gällande mätförfarandet för kapitalbalansen hänvisas därför till undersökningen UHT, se dokumentationen för UHT på scb.se/ha0202.

Finansiell balans

För *direkta investeringar* sker insamlingen elektroniskt via ett flertal olika frågeformulär på månads- och årsbasis. För mer detaljerad information om de olika frågeformulären, se scb.se/di där anvisningar finns att hämta för samtliga blanketter.

För *portföljinvesteringar* sker insamlingen elektroniskt på halvårsbasis via ett frågeformulär (Pi61). För mer information om rapporteringen se scb.se/pi.

VINN och SVDB implementerades i betalningsbalansen till sin helhet under 2021 och det har påverkat insamlingen markant då det har medfört att den tidigare insamlingen har kunnat avslutas.

För *Finansiella derivat* skickar uppgiftslämnare elektroniskt in uppgifter runt den 16:e varje månad. På blanketten ska ställningsvärden, transaktioner samt värdeförändringar redovisas. Derivatkontrakt mot utländsk börs ska ingå i rapporteringen men kontrakt som är clearade via Nasdaq OMX ska inte ingå, dessa rapporteras av Nasdaq OMX själva. I den månadsvisa rapporteringen är kontrakten uppdelade efter olika typer av derivat; Optioner, Forwards, Futures, Swappar, Personaloptioner och Övriga derivat.

Övriga investeringar

Direktinsamling via elektroniska blanketter sker till SCB gällande andelar i internationella organisationer, försäkringsbolag, kommuner och regioner gällande lån och avkastning samt 5 banker om räntor.

Insamling sker även från andra enheter på SCB (se avsnitt 2.4.1 Datainsamling). Det hämtas även kompletterande uppgifter från Macrobond via en mall om försäkring.

Underlagen till *Valutarenserven* skickas från Riksbanken via ett elektroniskt frågeformulär (SIV-blankett) och för räntebärande värdepapper hämtas underlag från VINN-databasen.

2.4.3 Bortfallsuppföljning

Bytesbalans

Svarsfrekvensen för *utrikeshandel med tjänster* ligger vanligen mellan 75 och 80 procent vid första sammanställningen av undersökningen. En typ av partiellt bortfall är avsaknaden av motpartsland för tjänsteslag. För mer detaljerad information, se dokumentationen för UHT på scb.se/ha0202.

Med bortfall i *utrikeshandel med varor* avses saknade uppgifter för uppgiftsskyldiga företag i Intrastat vid den tidpunkt som SCB börjar sammanställa den statistik som ska publiceras. För de saknade uppgifterna görs bortfallskompensation. Den information som inhämtas från Tullverket, Extrastat, förutsätts inte vara behäftad med bortfall och därför sker ingen bortfallskompensation. För mer information, se dokumentationen för UHV på scb.se/ha0201.

Kapitalbalans

Uppgifterna till kapitalbalansen kommer till stor del från undersökningen UHT. För information gällande bortfallsuppföljning för kapitalbalansen hänvisas därför till undersökningen UHT, se dokumentationen för UHT på scb.se/ha0202.

Finansiell balans

För månadsundersökningen *direkta investeringar* förekommer ett visst bortfall. Det hanteras genom att kontakta uppgiftslämnare både via mejl och via telefonpåminnelser med syfte att samla in de saknade uppgifterna.

I årsenkäten för Direktinvesteringar som mäter ställningsvärden och avkastning förekommer det bortfall. Mejl-, brev- och telefonpåminnelser används för att försöka samla in de saknade uppgifterna. Viss imputering sker i de fall då bortfallet bedöms ha stor inverkan på statistiken.

För *portföljinvesteringar* och Pi61 är bortfallet litet, inflödet är nära 100%. För uppgifterna från VINN händer det ibland att det är något enstaka bortfall som upptäcks vid en eventuell mikrogranskning med andra delar i betalningsbalansen såsom exempelvis direktinvesteringar. Då undersöks möjligheten att hämta information från annan källa eller uppgiftslämnarens årsredovisning eller via kontakter med uppgiftslämnaren.

Gällande undersökningen för *Finansiella derivat* förekommer normalt inget bortfall.

Undersökningen gällande *Övriga investeringars* har få uppgiftslämnare. Granskningskontroller visar om någon uppgiftslämnare inte svarat och åtgärdas direkt.

Gällande undersökningen för *Valutareserven* förekommer inget bortfall.

2.5 Bearbetningar

Betalningsbalansen baseras som redovisat på ett flertal olika undersökningar och bearbetningarna skiljer sig åt beroende på betalningsbalansens olika delar.

Bytesbalansen

Enligt betalningsbalansen (BPM6) och nationalräkenskapernas (ENS 2010) manualer ska ett lands varuimport värderas vid det exporterande landets gräns, FOB/FOB (Free on board). I primärstatistiken värderas emellertid både import och export av varor vid svensk gräns, s.k. CIF (cost, insurance freight)/FOB-värdering. Korrigeringar som syftar till att omföra det tjänsteinnehåll som finns i varuhandelsstatistiken till tjänster är därför nödvändigt. En annan skillnad som man måste ta hänsyn till är att handel enligt betalningsbalansen och nationalräkenskaperna ska mätas enligt ägarbytesprincipen, medans primärstatistiken för utrikeshandel med varor fångar alla varor som passerar svensk gräns oavsett om ägarbyte skett eller ej.

För undersökningen UHT handlar bearbetningarna till stor del om att om att hantera data på företagsnivå. För mer detaljerad information om bearbetningarna som görs inom UHT, se dokumentationen på scb.se/ha0202.

Justeringar görs för tjänsteimport för Financial intermediation services indirectly measures (FISIM). FISIM separeras från räntan, den del som beräknats vara bankens tjänst i samband med lån och läggs tillbaka som tjänst och resterande räntebelopp ligger kvar i primärinkomst. Modellskattning görs även för finansiella tjänster i samband med värdepappershandel där en liten del av handeln antas vara en tjänst och flyttas från portföljinvesteringar till tjänstehandel.

Gällande undersökningen UHV så görs bearbetningar i form av bortfallsjustering för objektsbortfall i Intrastat. För mer information om bearbetningarna som görs inom UHV, se dokumentationen på scb.se/ha0201.

Uppgifterna från UHV bearbetas ytterligare i betalningsbalansen. Flera justeringar görs, handelsnetto är utgångspunkten som justeras med FOB korrigerings, trepartshandels uppgifter (merchanting), och korrigeringar som levereras från nationalräkenskaper. Landfördelning av både varuexport och varuimport samt andra poster i betalningsbalansen görs utifrån landfördelad varuhandel.

För *primärinkomster* bearbetas direktinvesteringars bidrag till bytesbalansen på så sätt att den totala avkastningen, som ingår i primärinkomsterna, fördelas på utdelningar och återinvesterade vinstmedel genom en beräkning som utgår från insamlade utdelningar till och från Sverige där resterande avkastning ses som återinvesterade vinstmedel.

Sekundärinkomster baseras till största del på uppgifter från undersökningen UHT. För information gällande bearbetningar hänvisas därför till dokumentationen för UHT på scb.se/ha0202. En bearbetning görs för skatt på utdelningar för både direktinvesteringar och för portföljinvesteringar.

Kapitalbalans

Uppgifterna till kapitalbalansen kommer till stor del från undersökningen UHT. För mer detaljerad information om bearbetningarna som görs inom UHT, se dokumentationen på scb.se/ha0202.

Finansiell balans

Komplettering av direktinsamlade data inom *direkta investeringar* sker genom beräkning av ställningsvärden, transaktioner och avkastning på svenskägda fritidshus i utlandet och utlandsägda fritidshus i Sverige. För att skatta den totala stocken av utlandsägda fritidshus i Sverige används SCB:s egen statistik över fritidshus i Sverige och deras medelpriser, och när det gäller svenskägda fritidshus i utlandet så görs en årlig uppskattning av stocken med hjälp av offentligt tillgängliga uppgifter om var svenskar äger fritidshus och genomsnittliga priser för dessa.

Gällande *portföljinvesteringar* görs en beräkning av utlandets ägande i svenska räntebärande värdepapper. Uppgifter som används för beräkningen är ställningsuppgifter där svenskt innehav i svenska räntebärande värdepapper (VINN) subtraheras från totalt emitterad stock (SVDB). Motsvarande bearbetning görs även för transaktioner i svenska räntebärande värdepapper.

För *finansiella derivat* förekommer inte några bearbetningar eller kompletteringar utöver själva direktinsamlingen av data.

Inom *Övriga investeringar* förekommer komplettering av direktinsamlad data genom beräkning av transaktioner och avkastning från land-/valutafördelade ställningsvärden från monetära finansiella institutets (MFI) lån på skulder och tillgångar mot utlandet. Det beräknas även ställningsvärdet på liv- och kapital försäkring utifrån obligation och aktieindex.

Gällande *valutareserven* förekommer det inte några bearbetningar.

2.6 Granskning

Vid misstänkta fel i de insamlade uppgifterna kontaktas uppgiftslämnaren för eventuella korrigeringar.

Granskning av insamlade värden för hela betalningsbalansen sker efter alla värden har samlats in och beräkningar har gjorts.

2.6.1 Granskning under insamlingen

Bytesbalans

I undersökningen UHT granskas de företag som rapporterar stora förändringar i export eller import av tjänster och undersöks närmre genom jämförelser med momsrapportering och andra statistikällor, samt genom direktkontakt med företagen. För mer detaljerad information, se dokumentationen på scb.se/ha0202.

För undersökningen UHV sker inläsning och maskinella dubblettkontroller för Intrastat löpande. För Extrastat sker detta i samband med de månadsvisa leveranserna som kommer från Tullverket. För mer detaljerad information om bearbetningarna som görs inom UHV, se dokumentationen på scb.se/ha0201.

Kapitalbalans

Uppgifterna till kapitalbalansen kommer till stor del från undersökningen UHT. För mer detaljerad information om granskningen i UHT, se dokumentationen på scb.se/ha0202.

Finansiell balans

För *direkta investeringar* har samtliga blanketter maskinella valideringskontroller. Två exempel på fel som stoppas automatiskt av de maskinella valideringskontrollerna är företag som försöker lämna in direktinvesteringstillgångar i Sverige (vilket är fel eftersom en direktinvestering måste vara mellan två olika länder), och företag som lämnar värden som uppenbarligen är för stora. Det finns alltså

en del kontroller redan i blanketterna som stoppar vissa uppenbara fel, men det mesta av granskningen sker efter att uppgiftslämnaren skickat in sina svar.

Gällande *portföljinvesteringar* sker granskningen av mikrodata i den egna insamlingen på Pi61 efter det att uppgiftslämnaren har skickat in uppgifterna.

För *finansiella derivat* måste svaren som ges av uppgiftslämnaren uppfylla följande förhållande:

$IB + (B \text{ till KP}) - (B \text{ från KP}) + \text{värdeförändring} = UB$. Där IB är ingående balans, B är betalning, KP är kontraktspart och UB är utgående balans. Vid avvikelser från följande villkor på mer än 1 miljard SEK kontaktas uppgiftslämnare:

$\text{Fordran} - \text{Skuld} - \text{Utgående Balans} = 0$

$\text{Ingående Balans}_t + \text{Betalning till kontraktspart} - \text{Betalning från kontraktspart} + \text{Värdeförändring} - \text{Utgående Balans}_t = 0$

$\text{Utgående Balans}_{t-1} - \text{Ingående Balans}_t = 0$

För *övriga investeringar* finns maskinella valideringskontroller i SIV.

Gällande *valutareserven* granskas uppgifterna manuellt varje månad efter att SIV-blanketten inkommit den 15:e varje månad.

2.6.2 Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden

Bytesbalans

För undersökningen UHT granskas mikrodata selektivt och en prioriteringslista skapas baserat på sannolikheten att ett värde är felaktigt i kombination med det genomslag det felaktiga värdet skulle ha på det skattade resultatet. Värdena granskas sedan noggrant efter prioriteringslistan. För mer detaljerad information, se dokumentationen på scb.se/ha0202.

Gällande undersökningen UHV görs för Intrastat flera olika granskningar av mikrodata: företags-, pris- och momsgranskning. För Extrastat granskas uppgifterna på mikronivå hos Tullverket innan den skickas till SCB. För mer detaljerad information, se dokumentationen på scb.se/ha0201.

Kapitalbalans

Uppgifterna till kapitalbalansen kommer till stor del från undersökningen UHT. För mer detaljerad information om granskningen i UHT, se dokumentationen på scb.se/ha0202.

Finansiell balans

Gällande granskningen av mikrodata för *direkta investeringar* används gränsvärden som visar vilka värden och differenser mellan åren som behöver granskas. Dessa gränsvärden är olika stora beroende på vilken variabel och vilket land det gäller. Oftast granskar man en koncern när samtliga företag i den koncernen lämnat in uppgifter, och granskar sedan inkomna uppgifter med hjälp av årsredovisningar, tidigare års inlämnade uppgifter i undersökningen, koncernstrukturer och annan tillgänglig information. Det sker också en relativt stor mängd återkontakter med uppgiftslämnarna. I mikrogranskningen jämförs främst innevarande år med tidigare års uppgifter, men det sker också viss samgranskning med andra undersökningar.

Insamlade uppgifter i *portföljinvesteringar* granskas individuellt för samtliga uppgiftslämnare innan beräkningsarbetet påbörjas. Insamlade och inlästa värden granskas för enskilda uppgiftslämnare mot tidsserier över uppgiftslämnarens tidigare rapportering. Av inhämtad data från SVDB och VINN görs främst makrogranskning men vid avvikande värden där utförs också en mikrogranskning på detaljerad nivå.

För *finansiella derivat* granskas insamlade värden för enskilda uppgiftslämnare både utifrån förhållandet som nämns i sektion 2.6.1 och mot tidsserier över uppgiftslämnarens tidigare rapportering.

För *övriga investeringar* granskas mikrodata endast för den delen av undersökningen som är direkt insamlad. Direktinsamlad data tidsseriegranskas på uppgiftslämnarnivå, där man gör en rimlighetsbedömning utifrån de värden som inkommit och hur fördelningen på land och valuta ser ut.

Gällande *valutareserven* granskas insamlade uppgifter för stockar och transaktioner. Detaljer kring vad som hänt under månaden tas fram och jämförs med tidigare månader.

2.6.3 Granskning av makrodata

När merparten av ingående data för aktuell referensperiod är inkommen och alla väsentliga beräkningar är gjorda inleds en granskning av makrodata för hela betalningsbalansen. I denna granskning ingår en rimlighetsbedömning av eventuella större värden i olika aggregat och delposter, att dessa är korrekta samt att

de även har en motpost inom betalningsbalansen. Det görs även kontroller så att de poster som per automatik ska ha en motpost inom betalningsbalansen också har det, samt att värdena stämmer enligt uppsatta regler och antaganden.

I granskningen av makrodata ingår även att göra en översiktlig så kallad reconciliering mellan transaktioner i den finansiella balansen och förändringar av stockarnas värden avseende tillgångar och skulder i utlandsställningen. Förutom transaktioner så påverkas stockarnas värden av bl.a. av ränte- och valutakursförändringar samt av utvecklingen på de olika aktiemarknaderna.

Då en rad olika källor används för att mäta posterna i betalningsbalansen, kan det uppstå mätfel beroende på periodiseringar, bortfall etc. För att balansera sådana brister finns i betalningsbalansen den s.k. restposten, som visar nettot av de statistiska mätfelen.

Restposten kan definieras som:

Finansiell balans - Bytesbalans - Kapitalbalans = Restpost

En positiv restpost indikerar att ett eller flera av följande förhållanden föreligger:

- a) exporten är underskattad i bytesbalans och kapitalbalans.
- b) importen är överskattad i bytesbalans och kapitalbalans.
- c) nettoökningen av tillgångar i den finansiella balansen är överskattad
- d) nettoökningen av skulder i den finansiella balansen är underskattad

Tillfälliga, höga restposter i kortperiodisk statistik kan alltså bero på periodiseringsfel och påverkar inte tolkningen av data över längre tidsperioder, eftersom sådana fel tar ut varandra på nettobasis över tid. Om däremot restposten visar samma tecken under en längre period tyder detta på ett systematiskt fel i statistiken.

För vissa av de källor som ligger till grund för betalningsbalansen utförs också granskning av makrodata, vilket beskrivs nedan.

Utrikeshandel med tjänster (UHT)

Vid granskning av makrodata studeras de aggregerade värdena för de olika tjänsteslagen där stora procentuella och värdemässiga förändringar skett. Dessa kontrolleras genom att gå tillbaka till mikronivå och se vilka företag som bidragit till förändringarna och om dessa verkar rimliga. För mer detaljerad information, se dokumentationen på scb.se/ha0202.

Utrikeshandel med varor (UHV)

Granskning av makrodata görs på land- och aggregerad varu-gruppsnivå (KN2, KN4) för både Intrastat och Extrastat. De granskningslistor som tas fram innehåller värden för den aktuella månaden samt tolv månader bakåt. För mer detaljerad information, se dokumentationen på scb.se/ha0201.

Direktinvesteringar

I granskningen av makrodata utgår man från aggregerade uppgifter om direktinvesteringstillgångar, avkastning och transaktioner, till exempel per land och per bransch. Efter granskningen av makrodata är klar görs outputgranskning vars syfte är att kontrollera att alla beräkningar och summeringar blivit rätt. I makro- och outputgranskningen jämför man främst innevarande år med tidigare års uppgifter, men det sker också viss samgranskning med andra undersökningar.

Portföljinvesteringar

Makrogranskningen utförs efter att all data är insamlad och bearbetad. Granskning görs i syfte att upptäcka fel och eventuella avvikande värden som kan härstamma från insamlad data, hämtad data från databaser eller som uppstått vid bearbetningar. Utifrån makrogranskningen och omvärldsbevakning görs kvantitativa analyser och utvecklingen jämförs även mot tidsserier. Makrogranskningen är ett viktigt verktyg i bedömningen av uppgifterna från databaserna SVDB och VINN.

Övriga investeringar

Övriga investeringar har till stor del intern insamling av publicerade värden från andra enheter på SCB. Värden som levererats granskas manuellt genom en tidseriegranskning på aggregerad nivå på olika skärningar, så som sektor, land och valutafördelning, och där det görs rimlighetsbedömningar. För mer information om källorna på SCB se scb.se/fm5001 (FMR), scb.se/NV0118 (HKU). scb.se/nv0103 (BB-BAST).

Finansiella derivat

Finansiella derivat granskas utifrån länder, kontraktstyper och längre tidsspann med uppgiftslämnare. Uppgifterna stäms även av mot NRs uppgifter och nyheter bevakas. Granskning och analys görs särskilt mot valutakursen då en starkare krona kan bidra till ett negativt netto och tvärtom.

2.6.4 Granskning av redovisning

Betalningsbalansen

Innan arbetet med att uppdatera de tabeller och diagram som finns tillgängliga via SCB:s webbplats tar vid sker en slutgranskning. I samband med denna granskning görs även jämförelser mellan månadsutfallet och utfallet från den preliminära snabbstatistiken från nationalräkenskaperna gällande de diskrepanser som uppkommer för betalningsbalansen.

Direktinvesteringar

Innan publicering sker granskas data i tabeller för att kontrollera så att summeringar och aggregat stämmer. Även tidsseriegranskning av tabeller utförs. Statistik om direktinvesteringar publiceras kvartalsvis samt årsvis. Tabeller avseende nettotransaktion för land, nettotransaktion för bransch samt nettotransaktion för investeringspost publiceras vid kvartalspublicering. Tillgångar och avkastning publiceras årsvis i tabeller fördelade på bransch respektive land. Tillgångar publiceras även efter investeringspost.

Portföljinvesteringar

Inför publicering granskas data som ska publiceras och tidsseriegranskning görs. Publiceringstabellerna stäms även av mot underlagen som använts vid makrogranskning. Resultat publiceras kvartalsvis i specifika tabeller för portföljinvesteringar men även betalningsbalansen samt halvårsvis.

Finansiella derivat

Publiceras kvartalsvis i samband med betalningsbalansen och utlandsställningen. Uppgifterna redovisas aggregerade, dvs. inte fördelade på instrumenttyp.

Internationella leveranser

Internationella leveranser skickas årsvis till Eurostat, OECD, IMF och UNCTAD. Halvårsvis skickas leveranser till IMF. Kvartalsvis skickas leveranser till Eurostat, ECB, BIS, OECD, Världsbanken och IMF. Samtliga dessa leveranser skickas på en detaljerad nivå utifrån organisationernas krav. Dessutom skickas leveranser månadsvis till Eurostat och ECB på en mer övergripande nivå. Innan leveranserna av statistik till de internationella organisationerna sker en slutgranskning. Jämförelser görs då mot månads- och kvartalsutfall.

2.7 Skattningsförfarande

2.7.1 Principer och antaganden

Betalningsbalansen bygger på principen om dubbel bokföring. En transaktion inom bytesbalansen ska motsvaras av en transaktion i den finansiella balansen. Transaktioner i finansiella balansen kan

också ha motsatt transaktion i någon annan post i finansiella balansen. I fallet då endast den ena sidan av transaktionen observeras ger det upphov till den så kallade restposten i betalningsbalansen. Se mer information i kvalitetsdeklarationen på scb.se/fm0001.

Restposten definieras som:

Finansiell balans - Bytesbalans - Kapitalbalans = Restpost

Följande samband skall också råda:

Bytesbalans + Kapitalbalans - Finansiell balans + Restpost = 0

Betalningsbalansen baseras som redovisat på ett flertal olika undersökningar och för några av dessa görs vissa antaganden eller finns vissa viktiga principer. Dessa redovisas nedan.

Utrikeshandel med tjänster (UHT)

För undersökningen UHT förekommer ett antal modellantaganden på de områden där det i delar eller i sin helhet inte går att samla in tillförlitliga uppgifter. Dessa modellskattningar ses regelbundet över och ersätts av insamlade uppgifter om det är möjligt. För mer detaljerad information, se dokumentationen på scb.se/ha0202.

Utrikeshandel med varor (UHV)

Gällande undersökningen UHV görs olika modellantaganden. Det gäller omräkning från fakturerat värde till statistiskt värde, skattning av varuhandeln under tröskelvärde, imputering av varuhandel för objektbortfall samt för snabbstatistiken. För mer detaljerad information, se dokumentationen på scb.se/ha0201.

Direkta investeringar

Den viktigaste principen bakom direktinvesteringsstatistiken är att det ska finnas ett direkt eller indirekt ägande mellan två företag på minst 10% av röster. En annan princip är att direktinvesteringar rör finansiella investeringar samt fritidshus och kommersiella fastigheter, inte reala investeringar i exempelvis maskiner eller anläggningar.

I årsenkäten ges alla svarande en vikt beroende på storleken på stratumet i ramen och urvalet, och de insamlade värdena räknas upp utifrån denna vikt. De storleksmått som används är i första hand rapporterad direktinvesteringstillgång året innan referensåret och i andra hand eget kapital. Statistiken avseende direktinvesteringar publiceras per första motpartsland. Insamling av data sker landfördelat där även indirekta innehav av direktinvesteringstillgångar samlas in. I de fall som svenska direktinvesteringstillgångar ägs indirekt genom ett tredjepartsland så modellfördelas dessa till första motpart land i de

fall som tillräcklig information inte går att få alternativt att beloppet bedöms var för lågt.

I månadsenkäten och ad hoc-insamlingen görs ingen uppräknig. Stockuppgifterna för direkta investeringar avser huvudsakligen bokförda värden. Imputering vid bortfall görs beroende på den enskilda uppgiftslämnarens påverkan på statistiken. Vanligtvis imputeras föregående periods värde, men även andra källor används till imputeringarna.

Portföljinvesteringar

En princip som gäller aktier i portföljinvesteringar är att det ska finnas ett direkt eller indirekt ägande på under 10% av röster, se också principer för Direktinvesteringar.

Bearbetningar och modellskattningar som görs avseende finansiella tjänster och avkastning använder vissa antaganden. Vid skattning av courtage på aktie- respektive fondhandel såväl som tjänstemarginal på handel med räntebärande värdepapper görs ett antagande om att värdepappershandeln sker på den marknaden där värdepapperet är noterat. Svenska värdepapper antas handlas i Sverige och genererar då en export av finansiell tjänst. På motsvarande sätt genererar handel med utländska värdepapper en tjänsteimport. Ett antagande görs även om nivån, den procentuella andelen, på courtaget respektive tjänstemarginalen.

Ett antagande görs gällande utdelningar på fondandelar där hela utdelningen antas återinvesteras i nya fondandelar vilket återspeglas i den finansiella balansen.

Finansiella Derivat

Inga särskilda principer finns för finansiella derivat.

Övriga investeringar

Övriga investeringar använder sig av en beräkning som skattar avkastning för övriga Monetära Finansinstitut (MFI). Beräkningen använder direktinsamlad information om avkastning från MFI (banker) för att sedan skatta avkastningen för övriga MFI.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

Skattningarna av målstorheterna görs för olika delar inom betalningsbalansen oh utlandsställningen. När dessa är gjorda beräknas summor per redovisningsgrupp. Anledningen till att vissa delas skattas istället för insamlas är dels för att minska uppgiftslämnarbördan eller för att insamlade uppgifter behöver

bearbetas, dels för att en del uppgifter inte är observerbara. (se Betalningsbalans kvalitetsdeklarationen)

Uppräkningar

För bedömningar om uteslutning från ram, där endast de största aktörerna undersöks, främst insamling till PI och månadsinsamling till DI, görs ingen uppräknings för mindre aktörers bidrag. Det beror på att insamlade data värdemässigt antas ge god täckning för målpopulationen.

Inom UHT görs antagandet att företag under cut-off bidrar med värdet 0, detta görs även för Finansmarknadsstatistiken vid cut-off och HKU. UHV räknar upp bidrag under cut-off genom att använda momsdeklarationer avseende EU-handel.

Säsongrensning

Bytesbalansen innehåller kontoposter som uppvisar tydliga säsongsmönster. Några exempel är uppgifterna om varuhandel och resor. I samband med ordinarie kvartalspublicering redovisas därför en säsongrensad bytesbalans. För säsongrensning används metoden X-12-ARIMA som är utvecklad av U.S. Census Bureau. Det är en av Eurostats två rekommenderade standardmetoder för säsongrensning av officiella data. Den implementering som används är SAS PROC X12. Ingen säsongrensning sker i övrigt för betalningsbalansen.

Imputering

Imputering vid bortfall görs beroende på uppgiftslämnarens påverkan på statistiken. Vanligtvis imputeras föregående periods värde men det varierar också mellan de olika delarna i betalningsbalansen. Om även föregående period saknas kan tidigare utveckling användas för att prognosticera värden.

Finansiella tjänster

Majoriteten av uppgifterna över handeln med tjänster kommer från tjänsteenkäten men ett fåtal poster som rör den finansiella branschen modellskattas. Courtaget respektive tjänstemarginal, förmedlingstjänsten vid handel med värdepapper, beräknas utifrån den totala handeln per värdepappersslag. Den totala handeln, omsättningen, bygger på inrapporterade transaktioner från uppgiftslämnare vilka är behäftade med en viss osäkerhet då felrapportering kan förekomma.

Vidare skattas även FISIM (Financial Intermediation Services Indirectly Measured) avser den tjänst finansiella företag utför vid

förmedling av lån. Det är en komplex modellberäkning med flera svårigheter däribland framtagande av den referensränta som ska relateras till den verkliga räntan.

Modeller för beräkning av avkastning

Återinvesterade vinstmedel i direktinvesteringar (för BoP) skattas genom att dra bort utdelningar från den totala vinsten vilka både rapporteras på månadsbasis eller i den årliga direktinvesteringssenkäten.

Avkastningen för portföljinvesteringar skattas både när det gäller utdelningar på aktier och fonder samt ränta på räntebärande värdepapper. Utdelningarna utländska aktier skattas med hjälp av specifika avkastningsindex som appliceras på innehaven och skattningen görs fördelat på land och sektor.

Ränta på räntebärande värdepapper beräknas med en modell liknande den för aktier och fonder. Specifika ränteindex appliceras på innehaven som är fördelade på land och sektor. För statspapper används information från Riksgälden som input till beräkningen.

Ägande av fritidshus

Inom direktinvesteringar skattas ägande av svenskars fritidshus i utlandet respektive utlandets fritidshus i Sverige med hjälp av resultatet av två tidigare oberoende undersökningar samt SCB:s egen statistik över utlandsägda fritidshus i Sverige.

Modell för marknadsvärdering av ställningsvärden inom direktinvesteringar

Avkastning multipliceras med viktat p/e-tal baserat på landfördelning för direktinvesteringar för att få en marknadsvärdering. En regressionsmodell används för att göra en trenduppskattning av avkastningen där avkastning och tid (år) utgör indata. En rullande 10-årsperiod används för att få en aktuell trendskattning. Punktskattningen i den senaste tidpunkten blir den trendjusterade avkastningen för året. En regressionsmodell med rullande 10-årsfönster skattas på liknade sätt som för avkastning för att få en trenduppskattning av p/e talet. Publiceras endast vid publiceringen av fjärde kvartalet.

Modeller för beräkning av portföljinvesteringar

Inom portföljinvesteringar har det skett en rad förändringar när det gäller bearbetningar och beräkningar i och med implementeringen av VINN och SVDB. I de bägge databaserna finns en stor mängd information om innehavare, emittenter och värdepapper. Det är också en rad attribut som modellskattas även där. Transaktioner som hämtas till betalningsbalansen; utländska aktier och fonder samt

svenska och utländska räntebärande värdepapper, skattas utifrån utvecklingen i ställningsuppgifter och olika omvärderingar. En annan modellskattning som görs är marknadsvärdering av innehaven då de rapporteras till nominellt värde. Betalningsbalansen använder de marknadsvärderade ställningsuppgifterna.

De två databaserna utgör även källan till utlandets innehav i svenska räntebärande värdepapper genom att innehavet residualberäknas genom att subtrahera det svenska innehavet i svenska räntebärande värdepapper (VINN) från totalt utgivet (SVDB). Ställningsuppgifter och transaktioner residualberäknas på samma sätt.

Transaktioner i svenska aktier och fonder beräknas utifrån utvecklingen i ställningsuppgifter samt omvärderingar, såsom valutaeffekt och börsutveckling under perioden.

Modeller för beräkning av övriga investeringar

Transaktioner i övriga investeringar skattas för MFI-sektorn (Monetära finansinstitut) utifrån information från Finansmarknadsstatistiken på SCB. De modellberäknade värdena enligt rubrikerna ovan fördelas på sektor och land utifrån företagshistorik eller genom fördelning utifrån motsvarande poster där informationen finns.

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

Det tas inte fram något mått på tillförlitligheten på aggregerad nivå för hela betalningsbalansen. För vissa av de underliggande undersökningarna tas osäkerhetsmått fram. Dessa redovisas nedan.

Utrikeshandel med tjänster (UHT)

För urvalsosäkerheten skattas den relativa standardavvikelsen. Urvalsosäkerheten bedöms vara relativt låg för ofördelade skattningar för export och import, medan urvalsosäkerheten för landfördelade skattningar bedöms vara större. För mer detaljerad information, se dokumentationen på scb.se/ha0202.

Utrikeshandel med varor (UHV)

Inför varje månadspublicering beräknas ett mått på revideringarnas storlek. Detta mått tas fram genom att jämföra de värden som ingår i revideringsperioden med vad som publicerats tidigare. Om ett värde har ändrats jämfört med den senaste publiceringen för dessa perioder räknas det som en revidering. För mer detaljerad information, se dokumentationen på scb.se/ha0201.

Direktinvesteringar

För närvarande finns det inte något uppdaterat mått på tillförlitligheten.

2.7.4 Röjandekontroll

Röjandekontrollen görs av statistiken som samlas in inom ramen för Betalningsbalansen.

3 Genomförande

3.1 Kvantitativ information

Utrikeshandel med varor (UHV)

Det som är kännetecknande för utrikeshandelsstatistiken med varor är dess detaljrikedom. Dagens varunomenklatur innehåller drygt 9000 varukoder och landnomenklaturen nästan 250 länder. Det innebär som mest drygt två miljoner redovisade statistikuppgifter varje månad. För mer information se scb.se/ha0201.

Utrikeshandel med tjänster (UHT)

I SCB:s statistikdatabas redovisas statistik efter 27 tjänsteslag (se bilaga 2) och 25 länder samt världen, EU och icke-EU. Statistik i kombinationen av tjänsteslag och land redovisas sedan 2023kv4 för de 25 största handelspartnerna. Se scb.se/ha0202 för mer information.

Direktinvesteringar

Urvalet för den årliga enkäten innefattar ca 3200 företag som baseras till stor del på koncernregistret.

Portföljinvesteringar

Databaserna VINN och SVDB som ligger till grund för portföljinvesteringar samlar in information från innehavare och emittenter i Sverige. VINN och SVDB består av en stor mängd attribut om värdepapperet, innehavaren samt emitten och utav dessa hämtas 58 attribut för att användas som input till portföljinvesteringar i form av värde, attribut till beräkningar samt information för analys.

Finansiella derivat

Finansiella derivat samlas in genom en månadsvis undersökning. Informationen samlas in från ungefär 50 uppgiftskällor. Icke-finansiella företag ingår inte i den månadsvisa insamlingen och

information från dessa inhämtas istället från balanstatistiken
scb.se/nv0103

Övriga investeringar

Uppgifterna för övriga investeringar hämtas från flera andra undersökningar på SCB. För en detaljerad beskrivning av kvantitativ information hänvisas till källorna scb.se/fm5001 (FMR), scb.se/NV0118 (HKU), scb.se/nv0103 (BB-BAST)

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Inga avvikelser har gjorts.